Waakzaamheid, de prijs van de vrijheid

* * Hoewel het boven dit editoriaal geplaatste opschrift zeer zeker een dergelijke veronderstelling wel zou kunnen wettigen, is het toch geenszins de bedoeling op deze bladzijden een verhandeling ten beste te geven over het Geallieerde Commando in Europa (ACE) of over het daarboven gestelde Hoofdkwartier van de Geallieerde Strijdkrachten in Europa (SHAPE) welks wapenspreuk „Vigilia Pretium Libertatis" in de Nederlandse vertaling hierboven prijkt. Al evenmin dient die leuze ter aankondiging van een hier te presenteren beschouwing over de Noordatlantische Verdragsorganisatie waarvan ACE het militaire instrument in ons werelddeel is. Er is echter, zoals hierna moge blijken, wel degelijk een aantal raakpunten aan te wijzen met NAVO, SHAPE en ACE, in het bijzonder waar het gaat om de inhoud die aan het begrip *waakzaamheid* behoort te worden gegeven.

In het oktobernummer van dit blad werd, onder de titel „Kazernementaliteit en geoefendheid" (*Mil. Spect.* **145**(1976)(10)427), ingehaakt op een uitspraak van de Geallieerde Opperbevelhebber in Europa (SACEUR). Met de aan dat onderwerp gewijde bespiegelingen werd bepaald geen volledigheid gepretendeerd, omdat de opzet geen andere was dan aan de generaal méér recht te doen wedervaren dan hem na zijn uitspraak door een deel van de publiciteitsmedia was gedaan. Het is nu verheugend dat, naar aanleiding van en in aansluiting op die beschouwingen, uit de naaste omgeving van SACEUR een positieve reactie mocht worden ontvangen waarin bovendien — en daarin ligt de reden voor dit editoriaal — nog enkele belangwekkende aspecten werden gememoreerd die ter aanvulling en verheldering zouden kunnen dienen. Weliswaar is het gebruikelijk een ingezonden weerwoord te publiceren in de rubriek *Meningen van anderen,* maar aangezien het hier niet gaat om een andersluidende mening maar om waardevolle toevoegingen van dezelfde strekking als het editoriaal, lijkt het passend in deze zelfde kolommen thans ook plaats in te ruimen voor de essentie uit het ingekomen schrijven.

Voor de goede orde zij vermeld dat de onderhavige reactie afkomstig was van generaal-majoor F. A. van der Post, die uit hoofde van zijn functie als vertegenwoordiger van SACEUR bij het hoogste militaire orgaan van de NAVO — het NATO Military Committee (NAMILCOM) — uiteraard geheel en al vertrouwd is met de opvattingen en inzichten van generaal Haig, met name waar die betrekking hebben op problemen zoals aangesneden in het bewuste editoriaal.

Inderdaad vormden de gesignaleerde gevaren die de geoefendheid bedreigen een belangrijke reden voor de door SACEUR geuite bezorgdheid. Daarnaast strekt die bezorgdheid zich nog veel wijder uit, en houdt mede verband met het steeds sterker wordende gevoelen dat een *adequate politieke waarschuwingstijd* voor de dreiging met, of het uitbreken van, een gewapend conflict steeds minder is gewaarborgd. Als oorzaken van die verontrustende ontwikkeling moeten onder meer worden gezien de grotere kracht en vermeerderde flexibiliteit van de direct beschikbare grond- en luchtstrijdkrachten van het Warschau-Pact, alsmede hun toenemende logistieke zelfstandigheid. Daartegenover staat, dat de gevechtswaarde van de NAVO-strijdkrachten — ondanks incidentele kwalitatieve verbeteringen, die als regel beperkt blijven tot de sector van het materieel — zeker niet toeneemt maar veeleer terugloopt. En dan speelt het een belangrijke rol dat ten aanzien van sommige Westeuropese regeringen de vraag moet worden gesteld of zij wel bereid én in staat zullen zijn, de beschikbare politieke waarschuwingstijd *zo snel mogelijk om te zetten in militaire voorbereidingstijd* door bijvoorbeeld een verhoging van de paraatheid te gelasten, verplaatsingen naar het operatiegebied te doen uitvoeren en mobilisatiemaatregelen te doen treffen.

Een tweede verontrustende ontwikkeling, die SA-

CEURS bezorgdheid vergroot, is gelegen in de verandering die zich voltrekt in de *wijze van dienstvervulling*. Al meer en meer blijkt men — en daartoe moet helaas ook veel beroepspersoneel al worden gerekend — zich te beperken tot de nauwkeurig *afgebakende arbeidsdag*, met *compensaties* voor zogenaamd bijzondere diensten. In het bijzonder leidt dat ertoe dat de oefentijd nog verder inkrimpt dan wel veel minder efficiënt wordt benut, terwijl in het algemeen vraagtekens mogen worden geplaatst bij de *motivatie* van hen die dienst doen met stopwatch en functieomschrijvingen in de hand.

Als derde reden tot zorg moet worden genoemd dat de voor de geloofwaardigheid van de afschrikking niet slechts belangrijke doch in feite onontbeerlijke *snel inzetbare parate eenheden in vele gevallen niet meer beschikbaar* zijn buiten de diensturen of in de weekeinden.

In de vierde plaats vloeit SACEURS bezorgdheid ook voor een niet gering deel voort uit de omstandigheid dat vele, en steeds meer zogenaamd volledige, parate eenheden in vredesgarnizoenen in hun eigen land zijn of worden gelegerd, ver verwijderd van hun mogelijke operatieterreinen, waardoor niet alleen het oude *„mal location"*-probleem wordt gehandhaafd en verergerd maar daarenboven de *motivatie* wordt aangetast aangezien alleen al het levendig houden van de *gedachte aan mogelijke oorlogstaken elders* in steeds toenemende mate wordt bemoeilijkt.

Ten slotte blijkt het *ontbreken van een NAVO-systeem voor het testen van de inzetbaarheid* van de eenheden van de landstrijdkrachten als een pijnlijk gemis te worden ervaren. Op dat punt staan de luchtstrijdkrachten er — met hun „tacevals" voor hun assigned squadrons — aanmerkelijk beter voor. Hoe sterker immers de hiervoor opgesomde factoren hun invloed doen gevoelen, hoe meer de verantwoordelijke NAVO-bevelhebbers behoefte zullen hebben aan een evaluatiesysteem dat hen de mogelijkheid verschaft aan de hand van *objectieve, in NAVO-verband aanvaarde maatstaven* hun onderhebbende eenheden te wijzen op de noodzaak tot verbetering, dan wel de betrokken landen van zodanige tekortkomingen in kennis te stellen.

Het is duidelijk dat SACEUR zich met recht over dit alles bezorgd betoont. Het is evenzeer duidelijk dat het dringend gewenst, ja noodzakelijk is dat de oorzaken van die bezorgdheid niet slechts worden gesignaleerd maar ook op zo kort mogelijke termijn worden weggenomen. Naar verluidt ligt het in generaal Haig's voornemen, binnenkort te komen met initiatieven ter verbetering van de situatie. Het is te hopen dat de onderscheidene nationale overheden bereid zullen blijken die initiatieven te steunen en te helpen verwezenlijken.

Voor regeringen en bewindslieden die daar al op voorhand weinig voor voelen, moet men hopen dat zij de nodige aansporingen zullen krijgen van de parlementen dan wel rechtstreeks van het volk zelf. Want het is absoluut noodzakelijk dat de prijs voor de vrijheid ook metterdaad wordt opgebracht en dat derhalve de waakzaamheid niet wordt veronachtzaamd, doch opnieuw op peil wordt gebracht. Aan die noodzaak mag niet worden getornd, die essentiële voorwaarde moet altijd kunnen worden vervuld.

Het is funest voor de veiligheid van het bondgenootschap wanneer de „kazernementaliteit" ertoe zou leiden dat de afschrikking haar geloofwaardigheid verliest. Daarvoor is het nu bepaald niet het gunstige moment, nu in brede lagen van onze samenleving de bereidheid zich offers te getroosten afneemt, terwijl daartegenover de potentiële tegenpartij niet anders doet dan de bedreiging van de vrije wereld vergroten.

In die vrije wereld zal daarom een ieder goed eraan doen, in herinnering te houden wat generaal Haig ons voorhield in zijn dagorder ter gelegenheid van het vijfentwintigjarige bestaan van Allied Command Europe op 2 april van dit jaar:

Wij doen er goed aan te onthouden dat wij niet alleen een zaak dienen van blijvende en vitale betekenis, maar dat wij dat tevens doen in een tijd van gevaren zonder weerga. Op geen enkel ogenblik in de afgelopen vijfentwintig jaar zijn de solidariteit, de weerbaarheid en de geestkracht die dit commando altijd hebben gekenmerkt en die zozeer hebben bijgedragen tot de prestaties daarvan, noodzakelijker geweest dan nu!